

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ หมู่บ้านคอนเจียง ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวอินทรีย์แต่ละพันธุ์ข้าว และในการปลูกข้าวแต่ละพันธุ์ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนในกรณีต่าง ๆ ดังนี้

กรณีที่ 1 สมาชิกเกษตรกรมีรดไถเป็นของตนเอง และมีที่นาเป็นของตนเอง

กรณีที่ 2 สมาชิกเกษตรกรมีรดไถเป็นของตนเอง แต่ต้องเช่าที่ในการทำนา

กรณีที่ 3 สมาชิกเกษตรกรไม่มีรดไถเป็นของตนเอง แต่มีที่นาเป็นของตนเอง

กรณีที่ 4 สมาชิกเกษตรกรไม่มีรดไถเป็นของตนเอง และต้องเช่าที่ในการทำนา

การศึกษาดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่มีความสนใจที่จะปลูกข้าวอินทรีย์ และเป็นแนวทางสำหรับการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวที่จะปลูกและการลงทุนในสินทรัพย์ต่าง ๆ สำหรับเกษตรกรหรือผู้ที่สนใจที่จะลงทุน โดยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากสมาชิกเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวรวมทั้งสิ้นจำนวน 12 ราย พื้นที่ที่ทำการศึกษารวมทั้งสิ้น 75 ไร่ โดยทำการศึกษาข้อมูลการปลูกข้าวของปี 2547 แบ่งเป็นข้าวพันธุ์ ข้าวเหนียว กข6 จำนวน 22.75 ไร่ ข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 17.25 ไร่ ข้าวหอมมะลิแดง จำนวน 17 ไร่ และข้าวพันธุ์อื่น ๆ อีก 18 ไร่ ซึ่งข้าวพันธุ์อื่น ๆ ได้แก่ ข้าวพันธุ์สันป่าตองและข้าวพันธุ์จอมทอง เบอร์ต่าง ๆ และในการศึกษา ได้มีการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลทางวิชาการ หนังสือและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทนในรูปแบบของการวิเคราะห์อัตรากำไร (Gross Profit Margin) การวิเคราะห์อัตรากำไรผลตอบแทนของสินทรัพย์ (Return of Asset) และการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน (Break-Even Analysis) เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการลงทุน

5.1 สรุปผลการศึกษา

จำนวนสมาชิกเกษตรกรจำนวน 12 ราย เป็นเพศชาย 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.33 เป็นเพศหญิง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ส่วนใหญ่เกษตรกรอยู่ในช่วงอายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 การศึกษาของสมาชิกเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 75.00 จำนวนสมาชิกในครอบครัวของสมาชิกเกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนระหว่าง 3-4 คนต่อหนึ่งครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 75.00 สมาชิกในครอบครัวของสมาชิกเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ช่วยทำนาในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 77.50

สมาชิกเกษตรกรมีที่นาเป็นของตนเอง จำนวน 43 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 57.33 และต้องเช่าที่ในการทำนา จำนวน 32 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 42.67 พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกกันได้แก่ ข้าวเหนียว กข6 จำนวน 22.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.33 สมาชิกเกษตรกรมีการกู้เงินจากสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 สมาชิกเกษตรกรส่วนใหญ่ทำเกษตรอินทรีย์มาแล้ว 3-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 83.33 สมาชิกเกษตรกรทุกรายได้รับความรู้และการแก้ไขปัญหาจากการแนะนำของเจ้าหน้าที่สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ และสมาชิกเกษตรกรทุกรายได้รับความช่วยเหลือจากสหกรณ์ในด้านการรับซื้อหรือจัดจำหน่ายผลผลิตของสมาชิกเกษตรกร

ในการปลูกข้าวอินทรีย์ของสมาชิกเกษตรกร พบว่า ในการปลูกข้าวหอมมะลิแดงมีรายได้จากการขายข้าวเปลือกสูงที่สุด รองลงมาเป็นข้าวหอมมะลิ 105 ข้าวพันธุ์อื่นๆ และข้าวเหนียว กข6 เนื่องจากข้าวหอมมะลิแดงมีราคาซื้อขายสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่นๆ ในขณะที่การปลูกข้าวหอมมะลิแดงมีต้นทุนสูงที่สุด รองลงมาเป็นข้าวหอมมะลิ 105 ข้าวพันธุ์อื่นๆ และข้าวเหนียว กข6 เนื่องจากการปลูกข้าวหอมมะลิแดงมีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ค่อนข้างสูง และยังมีราคาค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม การปลูกข้าวหอมมะลิแดงก็ยังมีกำไรสูงที่สุด รองลงมาเป็นข้าวหอมมะลิ 105 ข้าวพันธุ์อื่นๆ และข้าวเหนียว กข6 เนื่องจากข้าวหอมมะลิแดงมีราคาสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่นๆ ในขณะที่การปลูกข้าวหอมมะลิแดงมีอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์สูงที่สุด รองลงมาเป็นข้าวหอมมะลิ 105 ข้าวพันธุ์อื่นๆ และข้าวเหนียว กข6 เนื่องจากข้าวหอมมะลิแดงมียอดขายและอัตรากำไรสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่นๆ และการปลูกข้าวหอมมะลิแดงยังมีจุดคุ้มทุนต่ำที่สุด รองลงมาเป็นข้าวหอมมะลิ 105 ข้าวพันธุ์อื่นๆ และข้าวเหนียว กข6 เนื่องจากข้าวหอมมะลิแดงมีราคาสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่นๆ จึงมีจุดคุ้มทุนต่ำที่สุด

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ประสบปัญหา ดังนี้

ปัญหาด้านการผลิต

สมาชิกเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาด้านสภาวะอากาศที่ไม่แน่นอน รongลงมาเป็นปัญหาเรื่องโรคและศัตรูพืช ปัญหาเรื่องของค่าแรงงาน ปัญหาเรื่องของสภาพดิน ปัญหาเรื่องของคุณภาพเมล็ดพันธุ์ และปัญหาเรื่องของแหล่งน้ำ

ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต

สมาชิกเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาเรื่องของการขาดแคลนเทคโนโลยีทันสมัยเพื่อการลดต้นทุน รongลงมาเป็นปัญหาเรื่องของราคาวัสดุอุปกรณ์ในพื้นที่มีราคาแพง ปัญหาเรื่องค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ ปัญหาเรื่องค่าเช่าที่ดิน ปัญหาเรื่องอัตราดอกเบี้ย และปัญหาด้านราคาปุ๋ยและสารอินทรีย์

ปัญหาด้านการตลาด

สมาชิกเกษตรกรส่วนใหญ่ ประสบกับปัญหาราคาข้าวโดยทั่วไปมีราคาต่ำกว่าที่สมาชิกเกษตรกรคาดการณ์ไว้ รongลงมาเป็นปัญหาเรื่องแหล่งรับซื้อที่มีอยู่น้อย ปัญหาเรื่องของการขาดความรู้ความเข้าใจด้านการตลาด และปัญหาจากการถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

5.2 อภิปรายผลของการศึกษา

1. จากผลการศึกษา พบว่า การปลูกข้าวอินทรีย์ทุกพันธุ์มีต้นทุนต่ำกว่าการปลูกข้าวโดยใช้สารเคมี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของเกรียงไกร มายประเสริฐ ในหัวข้อเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกข้าวหอมมะลิกับข้าวสุพรรณบุรี ในอำเภอขามเฒ่าลักษ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร เห็นได้ว่า งานวิจัยของเกรียงไกร มายประเสริฐ มีต้นทุนและรายได้สูงกว่าการปลูกข้าวอินทรีย์มาก เนื่องจาก งานวิจัยของเกรียงไกร มีการปลูกข้าวปีละ 2 ครั้ง แต่การปลูกข้าวอินทรีย์ปลูกปีละครั้ง อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบอัตรากำไรแล้ว การปลูกข้าวอินทรีย์มีอัตรากำไรระหว่างร้อยละ 12.96-55.73 ส่วนงานวิจัยของเกรียงไกร มายประเสริฐ มีอัตรากำไรระหว่างร้อยละ 3.05-43.52 เห็นได้ว่า การปลูกข้าวอินทรีย์มีอัตรากำไรโดยรวมสูงกว่าการปลูกข้าวโดยใช้สารเคมี เนื่องจากการปลูกข้าวโดยใช้สารเคมีมีต้นทุนค่าปุ๋ยและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสูงกว่าการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารอินทรีย์ในการกำจัดศัตรูพืช

2. ในการปลูกข้าวอินทรีย์ส่วนใหญ่จะใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติที่หาได้ง่ายในพื้นที่ ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด เกษตรกรจึงไม่ต้องใช้เงินสดในการซื้อวัตถุดิบดังกล่าวมาใช้ในการปลูกข้าวอินทรีย์

3. จากผลการศึกษา พบว่า ต้นทุนในการปลูกข้าวแต่ละพันธุ์มีแตกต่างกันน้อยมาก เนื่องจากมีระบบการผลิตที่เป็นมาตรฐานของระบบการปลูกข้าวอินทรีย์ ซึ่งมาจากการแนะนำของสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่

4. จากการศึกษา พบว่า ในกรณีที่ 1 และกรณีที่ 3 เกษตรกรมีที่ดินในการทำนาเป็นของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้รวมราคาที่ดินดังกล่าวเข้ากับมูลค่าสินทรัพย์ทั้งหมด ทำให้อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวมต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่ 2 และกรณีที่ 4 ซึ่งเป็นกรณีที่เกษตรกรไม่มีที่ดินในการทำนาเป็นของตนเอง ซึ่งอัตราส่วนดังกล่าวไม่เป็นไปตามสัดส่วนของอัตรากำไร สาเหตุดังกล่าวเกิดจากราคาที่ดินที่มีราคาสูงมากเมื่อเทียบกับสินทรัพย์อื่นๆ ดังนั้น ในกรณีที่เกษตรกรไม่มีที่ดินในการทำนาเป็นของตนเองควรวิเคราะห์อย่างละเอียดในการลงทุนซื้อที่ดินในการทำนา ซึ่งอาจจะไม่คุ้มกับการลงทุน

5. เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกข้าวเหนียว กข6 และข้าวเหนียวพันธุ์อื่นๆ แม้ว่าข้าวพันธุ์ดังกล่าวจะมีราคาต่ำ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่นิยมบริโภคข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก ซึ่งเห็นได้ว่าเกษตรกรคำนึงถึงการบริโภคในครัวเรือนก่อน ส่วนผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคจึงนำออกขายสู่ตลาด

6. ในการปลูกข้าวหอมมะลิแดงในทุกกรณีมีรายได้ ต้นทุน อัตรากำไร และอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์สูงที่สุด ในขณะที่มีจุดคุ้มทุนต่ำที่สุด

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน ของการปลูกข้าวอินทรีย์ของสมาชิกเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ หมู่บ้านคอนเจียง ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

ด้านเกษตรกร

- เกษตรกรควรหาวัตถุดิบในการทำปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืชในพื้นที่ เพื่อลดต้นทุนในการจัดหาวัตถุดิบ เช่น มูลวัว ควรเก็บมูลวัวจากวัวที่เลี้ยงไว้ แกลบเผา ควรนำเปลือกข้าวจากการสีมาเผาเอง ส่วนตะไคร้ จิง ข่า สะเดา ควรหาพันธุ์มาปลูกในพื้นที่ จะสามารถลดต้นทุนได้ค่อนข้างมาก

- เกษตรกรควรปลูกข้าวหอมมะลิแดงมากขึ้น เนื่องจากมีราคาสูง ทำให้มีรายได้ดี มีกำไรต่อหน่วยสูง มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูง และมีจุดคุ้มทุนต่ำ
- เกษตรกรควรเฝ้าระวังภัยต่างๆ มีอาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อไร่ของตนเอง เช่น ภัยธรรมชาติ โรคและศัตรูพืช เป็นต้น เพื่อป้องกันและลดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ทันเวลา ก่อนที่จะลุกลามจนไม่สามารถแก้ไขได้
- ในการจัดหาเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาเพื่อใช้แทนแรงงานคน เกษตรกรควรเปรียบเทียบต้นทุนอย่างละเอียด ซึ่งเทคโนโลยีใหม่อาจทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นกว่าเดิก็เป็นได้
- เกษตรกรควรศึกษาและเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ประจำวัน เพื่อให้สามารถซ่อมแซมเครื่องมือและอุปกรณ์เหล่านี้ในเบื้องต้นได้ในกรณีที่เสียหายเล็กน้อย ทำให้ประหยัดต้นทุนได้ส่วนหนึ่ง

ด้านสหกรณ์เกษตรกรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่

- สหกรณ์ควรจัดบุคลากรเข้าไปให้ความรู้ในเรื่องอื่นๆ นอกจากเรื่องของการปลูกข้าวอินทรีย์ เช่น ความรู้เรื่องการทำบัญชี ความรู้เรื่องการตลาด ความรู้ด้านการแปรรูปผลผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ความรู้ด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ เป็นต้น ซึ่งสามารถทำให้สมาชิกเกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานตามความเหมาะสมและทันเหตุการณ์ เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง
- สหกรณ์ควรมีการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าในพื้นที่ เพื่อขายวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำงานในราคาปกติ หรือต่ำกว่าปกติเพื่อช่วยเหลือสมาชิกเกษตรกร เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องของราคาวัสดุและอุปกรณ์ที่ขายในพื้นที่มีราคาสูง